

תרגול 8, מבנים אלגבריים להנדסה

22 במאי 2019

הגדרה: חוג הוא קבוצה R עם פעולות חיבור (+) וכפל ($\cdot$), ואיבר 0, כלומר, רביעייה $(R, +, \cdot, 0)$ כך ש:

• $(R, +, 0)$ חבורה אבלית (0 הוא איבר היחידה).

• $(R, \cdot)$ אגודה (פעולת הכפל אסוציאטיבית).

ישנם סוגים שונים של חוגים:

1. חוג עם יחידה (מסומנת ב-1): כלומר זו חמישייה $(R, +, \cdot, 0, 1)$ כך שבנוסף לדרישות לעיל מתקיים ש- $(R, \cdot, 1)$ הוא מונואיד, ובנוסף מתקיים חוק הפילוג: $\forall a, b, c : a \cdot (b + c) = a \cdot b + a \cdot c, (a + b) \cdot c = a \cdot c + b \cdot c$. לדוגמא: $\mathbb{R}^{n \times n}$.

2. חוג קומוטטיבי: חוג בו פעולת הכפל היא חילופית. לדוגמא: $\mathbb{Z}$.

3. חוג עם חילוק: חוג בו מתקיים ש- $(R, \cdot, 1)$ היא חבורה, כלומר לכל איבר יש הופכי כפלי. נחכה רגע עם דוגמא. $(GL_n(\mathbb{R}))$ היא לא חוג, כי לא סגורה לחיבור).

4. חוג עם חילוק קומוטטיבי, נקרא גם שדה: שני האחרונים מתקיימים יחד. לדוגמא: השדות המוכרים לנו $\mathbb{Q}, \mathbb{R}, \mathbb{C}$, וכן $\mathbb{Z}_p$ עבור p ראשוני. קשה למצוא דוגמא לחוג עם חילוק שאיננו קומוטטיבי.

תרגיל: נתבונן בחוג הפולינומים הבא: $\mathbb{Z}_4[x]$, זהו חוג קומוטטיבי עם יחידה. האם הוא עם חילוק?

פתרון: לא! האיבר $2x$ לא הפיך. הוכחה: נניח בשלילה שכן, כלומר קיים פולינום $p(x) \in \mathbb{Z}_4[x]$ כך ש-

$$2x \cdot p(x) = 1$$

נכפיל את שני האגפים ב-2 ונקבל:

$$4x \cdot p(x) = 2$$

אבל אנחנו בפולינומים מעל $\mathbb{Z}_4$, ולכן $4 \equiv 0$, ולכן קיבלנו

$$0 = 2$$

בסתירה. לכן $2x$ לא הפיך.

האם יש פולינום הפיך בחוג זה? כן. למשל:

$$(1 + 2x)^2 = 1 + 4x + 4x^2 = 1$$

(כאשר השיוויון הימני נובע מהובדה שאנחנו ב- $\mathbb{Z}_4$). לכן, $1 + 2x$ הפיך והוא ההופכי של עצמו.

תרגיל: יהי R חוג המקיים:

$$\forall x \in R : x^2 = x$$

הוכיחו כי R חוג קומוטטיבי.

פיתרון: צריך להראות שלכל $a, b \in R$ מתקיים: $a \cdot b = b \cdot a$. לפני שנגיע לזה נשים לב

ש:

$$a + b = (a + b)^2 = a^2 + ab + ba + b^2 = a + b + ab + ba$$

ולכן (ע"י העברת אגפים) נקבל $ab = -ba$. כעת:

$$ab = (ab)^2 = (-ba)^2 = (ba)^2 = ba$$

כאשר שיוויון * יהיה בתרגיל הבית.